

KNMP ONDERZOEKS- PROGRAMMA 2020

SPEERPUNT OPENBARE FARMACIE

KONINKLIJKE NEDERLANDSE MAATSCHAPPIJ TER BEVORDERING DER PHARMACIE

APOTHEKERSORGANISATIE

COLOFON

KNMP Onderzoeksprogramma 2020

© 2019 KNMP

Alexanderstraat 11

2514JL Den Haag

0703737373

war@knmp.nl

www.knmp.nl/war

Alle rechten voorbehouden. De tekst uit deze publicatie mag na voorafgaande toestemming door de KNMP (zie mailadres hierboven) worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar worden gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, door fotokopieën of enig andere manier.

KNMP ONDERZOEKSPROGRAMMA 2020 SPEERPUNT OPENBARE FARMACIE

Apothekers innoveren voortdurend in hun farmaceutische zorgverlening. Hiermee bevorderen zij het goed gebruik van geneesmiddelen en daardoor de gezondheid van patiënten. Internationaal staat de Nederlandse farmacie bekend om de vooruitstrevendheid en de kwaliteit van de farmaceutische zorg. De KNMP stimuleert farmaceutisch praktijkonderzoek en ondersteunt dit met financiële bijdragen uit haar onderzoeksprogramma, zodat actuele vraagstellingen uit de beroepsgroep beantwoord kunnen worden.

Wilt u in aanmerking komen voor een bijdrage bij farmaceutisch praktijkonderzoek in 2020? Dien dan vóór 10 november 2019 uw onderzoeksvoorstel in bij de KNMP via war@knmp.nl. Eind januari maakt de KNMP bekend aan welke projecten een bijdrage uit het KNMP-onderzoeksbudget 2020 wordt toegekend.

KNMP Onderzoeksagenda 2025, speerpunt openbare farmacie

De KNMP zet zich in voor ontwikkeling, opleiding, ondersteuning en onderzoek voor de professie, nu en in de toekomst. De Wetenschappelijke Sectie Openbaar apothekers (WSO) ontwikkelt de professionele standaard voor de openbare farmacie. Hiervoor heeft de WSO behoefte aan het invullen van concrete kennislacunes en innovatie, aan implementatie van bestaande inzichten en onderzoek naar de beste manier van het opleiden van apothekers. De Onderzoeksagenda benoemt de prioriteiten voor wetenschappelijk onderzoek hierbij in de komende jaren.

De onderzoeksvoorstellen dienen antwoorden te geven op de vragen uit de KNMP Onderzoeksagenda 2025 met als speerpunt de openbare farmacie. Deze vragen zijn tot stand gekomen vanuit de behoeften uit het veld en zijn geprioriteerd door een multidisciplinaire werkgroep en de Wetenschappelijke Advies Raad. Een innovatief en excellent onderzoeksvoorstel buiten deze vragen, dat zich ook richt op het verbeteren van de patiëntenzorg met betrokkenheid van de openbare farmacie en voldoet aan de algemene eisen, kan evenzo in aanmerking komen voor een bijdrage door de KNMP.

ONDERZOEKSBUDGET AANVRAGEN

Het aanvraagformulier is te vinden via www.knmp.nl/war. Hierin staat een aantal punten vermeld waaraan het voorstel dient te voldoen. Aangezien de onderzoeksvragen gericht zijn op de praktijk van de openbare farmacie dient een praktijkapotheker(netwerk) deel uit te maken van de projectgroep. Hiertoe kan bijvoorbeeld contact worden opgenomen met de volgende academische netwerken:

- ANNA, Rijksuniversiteit Groningen, contactpersoon Prof. dr. Liset van Dijk
- UPPER, Utrecht, contactpersoon Prof. dr. Marcel Bouvy
- Amsterdam, contactpersoon: Dr. Jacqueline Hugtenburg
- Nijmegen, contactpersoon: Dr. Bart van den Bemt
- LANA, Leiden, contactpersoon: Dr. Martina Teichert

Verder dienen de bij het onderzoek nodige experts betrokken te worden. Een brede samenwerking met een integrale aanpak kunnen bijdragen aan de validiteit van de resultaten en de implementeerbaarheid.

ONTWIKKELEN EN ONDERBOUWEN VAN EFFECTIEVE INTERVENTIES

Het KNMP-onderzoeksbudget voor het onderzoeksprogramma 2020 is gekoppeld aan de vragen van de KNMP onderzoeksagenda 2025. Bij het uitwerken van deze vragen is er ruimte voor de onderzoekers om de vragen van hun onderzoek specifiek te formuleren.

Een kadering per onderzoeksvraag ondersteunt hierbij. Afhankelijk van de onderzoeksvraag is er soms al voldoende kennis beschikbaar waardoor het onderzoek zich vooral op de implementatie van bestaande kennis kan richten. Soms is het nodig om nog nieuwe kennis te vergaren via het onderzoeksvoorstel en komt de implementatie pas in een later stadium aan bod. Sommige vraagstukken richten zich ook (vooral) op de beste manier van opleiden van de apotheker en zijn team. De betreffende insteek staat telkens vermeld.

De onderzoeksvoorstellen dienen te leiden tot duurzame, opschaalbare interventies die in de dagelijkse apotheekpraktijk toepasbaar zijn en ten goede komen van de patiënt.

De ontwikkeling daarvan vindt plaats op basis van de bekende systematiek van een kwaliteitscirkel met de volgende fases:

- a) het in kaart brengen en kwantificeren van het probleem op basis van staande praktijk en/of literatuur (afhankelijk of de vraag zich richt op het vergaren van nieuwe kennis of het implementeren van bestaande kennis);
- b) het ontwikkelen van een interventie en bijbehorende materialen, geschikt voor de aanpak van het probleem in de dagelijkse praktijk;
- c) het testen van de haalbaarheid van de interventie door bijvoorbeeld het opsporen van barrières en het oplossen ervan en de nodige randvoorwaarden in de dagelijkse praktijk;
- d) het evalueren van de effectiviteit van de interventie door middel van evaluatie-onderzoek;
- e) het geven van aanbevelingen voor het opschalen en implementeren van de interventie.

ONDERZOEKSVRAGEN

1. Hoe kunnen overbodige signalen bij de medicatiebewaking worden gereduceerd?

Tips bij het uitwerken van het onderzoeksvoorstel

- Dit onderzoek dient zich te richten op het implementeren van bestaande inzichten.
- Focus op een specifiek therapiegebied of op de meest voorkomende of meest doorgeklikte signalen.
- De fases van de kwaliteitscyclus voor dit onderzoek dienen zich hier specifiek te richten op:
  - a. onderzoek naar de mate van doorklikken van signalen en prioritering op basis daarvan;
  - b. literatuuronderzoek naar de optimale afhandeling van die signalen;

- c. optimalisatie van de signalering met gebruik van patiëntkenmerken beschikbaar in de apotheek (uit dossier);
- d. evaluatie-onderzoek naar de effecten van de interventie.

2. Hoe kan de effectiviteit van medicatiebeoordelingen volgende de KNMP-richtlijn Medicatiebeoordeling worden vergroot door selecteren van de juiste patiënten?

Tips bij het uitwerken van het onderzoeksvoorstel

- Voor het beantwoorden van deze vraag zijn nieuwe kennis en innovatie nodig

3. Voor welke patiëntencategorie past welke interventie het beste voor het bevorderen van therapietrouw?

Voor deze onderzoeksvraag heeft inmiddels het landelijke therapietrouwconsortium MAKE-IT een bijdrage gekregen van ZonMw. Hiermee is voor het beantwoorden van deze vraag geen bijdrage van de KNMP nodig.

4. Voor welke (toekomstige) geneesmiddelgebruikers is het testen en/of interpreteren van bepaalde biomarkers door openbaar apothekers zinvol in de klinische praktijk in Nederland?

Tips bij het uitwerken van het onderzoeksvoorstel

- Dit onderzoek dient zich te richten op het implementeren van bestaande inzichten.

5. Hoe moet het klinisch redeneren van apotheker eruit zien en hoe dienen apothekers hiervoor opgeleid te worden?

Tips bij het uitwerken van het onderzoeksvoorstel

- Deze vraag dient zich te richten op onderzoek naar onderwijs.
- Hierbij valt te leren van het klinisch redeneren door artsen. De educatie dient zich te richten op de apotheker, die op basis van de door de arts gestelde diagnose beredeneerd komt tot het optimale geneesmiddelgebruik.
- Bij stap b van de kwaliteitscyclus gaat het hierbij om de ontwikkeling van een onderwijsmodel.
- Bij stap d de evaluatie kan beperkt worden tot de ervaringen van apothekers (bijvoorbeeld middels focusgroepen). Een evaluatie van het effect van nieuw opgeleide apothekers op de kwaliteit van de patiëntenzorg zal het project te ambitieus maken en daarom wordt deze vraag in de call 2019 nog niet worden geaddresserd.

6. Welke communicatiestrategieën kunnen gebruikt worden in de openbare apotheek om tegemoet te komen aan de behoeften van de patiënt??

Tips bij het uitwerken van het onderzoeksvoorstel

- Voor dit onderwerp is nieuwe kennis nodig, daarnaast inzichten voor de implementatie hiervan en aandacht voor onderzoek naar de beste manier van opleiden van de apotheker en zijn team.
- Vraagstellingen kunnen zich bijvoorbeeld richten op communicatie bij deprescriben, switchen, leveringsproblemen, eerste uitgiften, therapieontrouw.

7. Wat is het effect van wisselen van chronische medicatie op het vertrouwen van de patiënt in geneesmiddelen, therapietrouw en het optreden van bijwerkingen?

Tips bij het uitwerken van het onderzoeksvoorstel

- Voor het beantwoorden van deze vraag zijn nieuwe kennis en innovatie nodig.
- Deze vraag kan zich richten op leveringsproblemen, vergoedingsvoorwaarden of farmacotherapeutische redenen voor medicatiewijzigingen.

8. Wat is het effect van het monitoren van geneesmiddelgebruik door de apotheker op gezondheidsuitkomsten, kosten en ervaringen van de patiënt?

Tips bij het uitwerken van het onderzoeksvoorstel

- Dit onderzoek dient zich te richten op het implementeren van bestaande inzichten.
- Monitoren bij geneesmiddelgebruik kan zich bijvoorbeeld richten op het meten van effecten, bijwerkingen, therapietrouw of zorgbehoeften van de patiënt.
- Mogelijke effecten zijn vermindering van bijwerkingen, kosten of overgebruik en het verbeteren van therapietrouw, klinische uitkomsten en kwaliteit van leven.

9. Hoe kane-health ingezet en geïmplementeerd worden en wat is het effect op medicatiemanagement en preventie?

Tips bij het uitwerken van het onderzoeksvoorstel

- Dit onderwerp dient zich te richten op nieuwe kennis en de implementatie hiervan.
- Maak voor het inventariseren van de mogelijkheden hierbij naast literatuur ook gebruik van beschikbare applicaties en websites, bijvoorbeeld de EMMA keuzetool (<https://app-keuzetool.nl/>), al ontwikkeld met een bijdrage van de KNMP.

10. Wat is het effect van een zo goed mogelijk georganiseerde multidisciplinaire samenwerking op de kwaliteit van zorg, bijvoorbeeld zorg bij antistolling?

Tips bij het uitwerken van het onderzoeksvoorstel

- Dit onderwerp dient zich te richten op nieuwe kennis en de implementatie hiervan.
- Kies voor een gericht onderwerp van zorg. Als voorbeeld is hier antistolling genoemd, maar ook andere onderwerpen zijn mogelijk, waarbij de kwaliteit van zorg ook afhangt van goede multidisciplinaire samenwerking.
  - Denk bij antistolling bijvoorbeeld aan bloedingen, trombose en medicatiefouten, zoals verkeerde therapieduur, patiënttevredenheid en kwaliteit van leven.
- Denk bij multidisciplinaire samenwerking aan de verschillende betrokken disciplines, bijvoorbeeld aan de samenwerking tussen openbaar apothekers, huisartsen, praktijkondersteuners, thuiszorg, trombosedienst, medisch specialisten, verpleegkundig specialisten en ziekenhuisapothekers.
- Neem hierbij ook de nodige hulpmiddelen mee zoals farmaceutische opname- en ontslagbrieven naar voren naar 'hulpmiddelen mee' - dan zoals ter ondersteuning van de overdracht.

PROFIEL

De aanvrager geeft leiding aan – of is in dienst van – een in Nederland werkzame organisatie. Dit is bij voorkeur een openbare apotheek, een samenwerkingsverband van openbare apotheken of een non-profit organisatie. Andere partijen worden aangemoedigd als mede-aanvrager en/of co-financier op te treden.

BEOORDELINGSCRITERIA

Inkomende aanvragen worden getoetst op de onderstaande criteria. Bovendien is het van belang dat de aanvraag op tijd, compleet en volgens het gewenste format is ingediend.

1. Maatschappelijke en professionele relevantie van de onderzoeksvraagstelling

Toetsingscriteria

- Wat is het professioneel belang van de interventie voor de uitoefening en ontwikkeling van het beroep van openbaar apotheker?
- Wordt met het onderzoek een in de dagelijkse praktijk toepasbare, duurzame en opschaalbare interventie enontwikkeld conform de systematiek van een kwaliteitscirkel?
- Is nagegaan dat er geen onderzoek loopt dat vergelijkbaar is met het voorstel van de aanvraag?
- Wat zijn de verwachtingen ten aanzien van de gezondheidswinst voor de patiënt?
- Wat zijn de verwachtingen ten aanzien van de kostenbesparing voor de samenleving?
- Hoeveel patiënten profiteren van de onderzochte farmaceutische zorgverlening?
- Met name voor een innovatief voorstel buiten de onderzoeksagenda: welke lacunes in de huidige kennis worden door het onderzoeksvoorstel ingevuld en is dit beargumenteerd op basis van beschikbare uitkomsten en hun toepasbaarheid voor de Nederlandse setting?

2. Methodologische kwaliteit van het ontwerp van het onderzoek

Toetsingscriteria

- Zijn de juiste patiënten voor de interventie geselecteerd zodat de interventie in klinisch en economisch opzicht een voldoende onderscheidend effect bewerkstelligt?
- Zijn relevante uitkomstmaten gekozen in voldoende breedte, die klinisch, humanistisch en economisch relevant zijn? Denk hier bijvoorbeeld aan ongeplande ziekenhuisopnames, bezoeken aan spoedeisende hulp of kwaliteit van leven.
- Is de privacy van de betrokken patiënten voldoende gewaarborgd?
- Is er toestemming van een Medische Ethische Toetsings Commissie (METC) voor zover dit van toepassing is?
- Wordt voor het onderzoeksvoorstel gebruikgemaakt van aanvullende expertise en breder verkrijgbare onderzoeksgegevens met een groter samenwerkingsverband?
- Lijkt de nodige samenwerking mogelijk tussen de partijen die kunnen bijdragen aan het ontwikkelen en onderbouwen van de beoogde interventie?

3. Haalbaarheid en implementeerbaarheid

Toetsingscriteria

- Leidt het onderzoeksvoorstel tot de ontwikkeling van een duurzame in de praktijk toepasbare interventie?
- Is de samenwerking in de keten van zorgverleners geregeld en is een actieve rol van de apotheker door patiënt en voorschrijver geaccepteerd?
- Is de looptijd van het project voldoende realistisch om de gewenste resultaten op een valide en betrouwbare manier op te leveren?
- Wordt het onderzoeksproject uiterlijk gestart begin Juli 2020?
- Is de aan de KNMP gevraagde onderzoeksbijdrage voldoende onderbouwd? Onder meer door het vermelden van reële loonkosten?
- Zijn de gevraagde bijdragen aan het onderzoek direct gerelateerd aan kosten binnen het voorgestelde onderzoeksproject?
- Kunnen de uitkomsten van het project in andere Nederlandse apotheken worden toegepast en kunnen de resultaten daarvan worden verzameld (brede toepasbaarheid en opschaalbaarheid)?
- Zal de te leveren zorg uiteindelijk voor vergoeding in aanmerking komen? En zal de nieuwe zorg de efficiëntie van de werkzaamheden doen toenemen?
- Is vermeld aan welk peer reviewed tijdschrift de resultaten zullen worden aangeboden?

SAMENSTELLING WAR

Voor de toetsing en beoordeling stelde de WSO een Wetenschappelijke Adviesraad (WAR) in.

De WAR is als volgt samengesteld:

- Prof. Dr. Patricia van den Bemt (voorzitter) | Erasmus MC Rotterdam
- Dr. Bart van den Bemt | Radboud Universiteit Nijmegen
- Prof. Dr. Marcel Bouvy | Faculteit Farmaceutische Wetenschappen Universiteit Utrecht, SIR Leiden
- Prof. Dr. Liset van Dijk | Rijksuniversiteit Groningen
- Dr; Harm Geers - Apotheek Bennekom
- Dr. Jacqueline Hugtenburg | Amsterdam UMC, locatie VUmc
- Bram Mertens - Apotheek Vleuten en SIR Institute for Pharmacy Practice and Policy
- Dr. Martina Teichert (secretaris) | Leids Universitair Medisch Centrum en KNMP

Meer weten: kijk op www.knmp.nl/war of mail naar war@knmp.nl .

KNMP

Contactpersoon: Dr. Martina Teichert

Alexanderstraat 11 | 2514 JL Den Haag

E m.teichert@knmp.nl

T 070 373 72 31

